

ADVIES Nr. 1.602

Zitting van vrijdag 30 maart 2007

Ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, om het gebruik van elektronische maaltijdcheques mogelijk te maken

x x x

2.237-1

ADVIES Nr. 1.602

Onderwerp : Ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, om het gebruik van elektronische maaltijdcheques mogelijk te maken

Bij brief van 10 januari 2007 heeft de heer R. DEMOTTE, minister van Sociale Zaken, het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, om het gebruik van elektronische maaltijdcheques mogelijk te maken.

In zijn adviesaanvraag gaat de minister in op de context van het ontwerp, de beginselen waarmee rekening moet gehouden worden bij de vaststelling van een reglementair kader voor de invoering van elektronische maaltijdcheques en de voorstellen van de vertegenwoordigers van de sector.

De Commissie Sociale zekerheid werd belast met het onderzoek van deze adviesaanvraag. Tijdens de besprekingen heeft de Commissie een beroep kunnen doen op de aanwezigheid van vertegenwoordigers van de beleidscellen van de minister van Sociale Zaken en van de Staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging.

Op verslag van deze Commissie heeft de Raad tijdens zijn zitting van 30 maart 2007 het Bureau gedelegeerd om volgend advies uit te brengen.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. INHOUD EN DRAAGWIJDTE VAN DE ADVIESAANVRAAG

Bij brief van 10 januari 2007 heeft de heer R. Demotte, minister van Sociale Zaken, het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, om het gebruik van elektronische maaltijdcheques mogelijk te maken.

In zijn adviesaanvraag wijst de minister erop dat de mogelijkheid van een gedematerialiseerde vorm van de maaltijdcheque (op elektronische drager) bepaalde voordelen biedt zoals een gemakkelijker distributie van de maaltijdcheques in de ondernemingen, de afschaffing van de toezending aan de bedrijven die ze toekennen en een vermindering van de papierstroom in de grootdistributie.

Tijdens de ministerraad van 19 mei 2006 heeft de regering in het kader van de werf arbeidsmarktbeleid besloten te zorgen voor de vaststelling van een reglementair kader voor de invoering van de elektronische maaltijdcheque en de markt van de maaltijdcheques te liberaliseren.

De minister somt in zijn adviesaanvraag een aantal beginselen op waaraan bij de invoering van elektronische maaltijdcheques moet worden voldaan en geeft een aantal technische voorstellen aan die vanuit de verdelers van maaltijdcheques werden naar voren gebracht.

Het ter advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit strekt ertoe in bijkomende voorwaarden te voorzien waaraan gelijktijdig moet worden voldaan om elektronische maaltijdcheques niet als loon te beschouwen voor het innen van socialezekerheidsbijdragen. Het gaat meer bepaald om volgende voorwaarden :

1. Iedere maand ontvangst de werknemer als bijlage bij zijn loonfiche een afrekening van het aantal maaltijdcheques die hem in deze vorm orden toegekend;
2. Op elk moment moet de werknemer op een eenvoudige manier het saldo en de geldigheidsduur kunnen nagaan van de maaltijdcheques die hem worden toegekend en die nog niet gebruikt werden;

3. De werkgever die de maaltijdcheques in een gedematerialiseerde vorm wenst te gebruiken moet deze maaltijdcheques op een papieren drager overhandigen aan de werknemers die ze op een papieren drager wensen te bekomen;
4. De ter beschikking stelling van maaltijdcheques in een gedematerialiseerde vorm kan enkel gebeuren door een operator erkend door de Minister bevoegd voor sociale zaken.

Het ontwerp van koninklijk besluit voorziet voorts dat na advies van de Nationale Arbeidsraad en van het Sectoraal Comité van de sociale zekerheid de minister bevoegd voor sociale zaken de vorm en de voorwaarden waaraan de ter beschikking stelling van de maaltijdcheques aan de werkgevers moet voldoen. Hij is belast met de erkenning van de operatoren die deze voorwaarden vervullen.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

De Raad heeft besloten gefaseerd te werken en in een eerste fase een advies uit te brengen over het ontwerp van koninklijk besluit maar tegelijkertijd ook reeds een aantal essentiële randvoorwaarden mee te geven waaraan volgens hem bij de invoering van een systeem van elektronische maaltijdcheques moet worden voldaan.

Hij vraagt in een tweede fase geraadpleegd te worden over de verdere stappen die dienen genomen te worden voor de invoering van een systeem van elektronisch maaltijdcheques zoals over het ontwerp van algemeen protocol waarin een aantal beginselen worden opgenomen waaraan verdelers van maaltijdcheques moeten voldoen.

A. Voorafgaandelijke opmerkingen

1. De Raad staat in globo positief ten aanzien van de invoering van elektronische maaltijdcheques.

Hij wenst er evenwel uitdrukkelijk op te wijzen dat er via de invoering van elektronische maaltijdcheques geen afbreuk mag worden gedaan aan de onderliggende beweegredenen van de huidige voorziene voorwaarden om maaltijdcheques niet als loon te beschouwen zowel voor de inning van de socialezekerheidsbijdragen als voor de fiscaliteit.

Hij wijst erop dat maaltijdcheques essentieel een vergoeding zijn van de maaltijd die aan de werknemer op naam voor een effectieve werkdag wordt toegekend en dus niet mogen beschouwd worden als een betaalmiddel, wat derhalve betekent dat ook de elektronische maaltijdcheques slechts kunnen worden gebruikt ter betaling van een eetmaal of voor de aankoop van verbruiksklare voeding.

2. De Raad heeft zich in onderhavig advies beperkt tot de impact van de invoering van elektronische maaltijdcheques op de betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, afgezien van de standpunten die door zijn leden werden ontwikkeld in andere raadgevende instanties zoals met betrekking tot de nadelige financiële gevolgen voor bepaalde handelaars en de gevolgen voor de consumenten.

B. Standpunt van de Raad met betrekking tot het ontwerp van koninklijk besluit

De Raad heeft een onderzoek gewijd aan de tekst van het hem ter advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit en heeft dienaangaande volgende opmerkingen gemaakt :

1. De Raad noteert en ondersteunt dat in de aanhef van de nieuwe paragraaf 3 die in artikel 19bis van het koninklijk besluit van 28 november 1969 ingevoegd wordt door artikel 1, 4° van het ontwerp van koninklijk besluit uitdrukkelijk gesteld wordt dat de voorwaarden die gelden voor papieren maaltijdcheques om niet als loon beschouwd te worden ook voor de elektronische maaltijdcheques gelden.
2. Hij stelt voorts vast dat punt 1° van de nieuwe paragraaf 3 voorziet dat de werknemer iedere maand als bijlage bij zijn loonfiche een afrekening van het aantal maaltijdcheques die hem in elektronische vorm worden toegekend moet ontvangen.

De Raad merkt op dat voor de papieren maaltijdcheques de afrekening van het aantal maaltijdcheques gebeurt op de loonfiche zelf. Om bijkomende paperasserij te vermijden wenst de Raad dan ook dat voor de elektronische maaltijdcheques de afrekening op de loonfiche zelf en niet in een bijlage bij de loonfiche gebeurt. Hij vraagt punt 1° aan te passen in de zin dat de afrekening, bedoeld in art. 15, eerste alinea van de Wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers dient te bevatten: het aantal maaltijdcheques en het bruto bedrag van de maaltijdcheques, verminderd met het persoonlijk aandeel van de werknemer.

3. Met betrekking tot punt 2° van de nieuwe paragraaf 3 acht de Raad het voldoende dat de werknemer vóór het gebruik van de elektronische maaltijdcheques (in plaats van op elk moment) op een eenvoudige manier het saldo en de geldigheidsduur moet kunnen nagaan van de maaltijdcheques die hem worden toegerekend en die nog niet gebruikt werden. Hij vraagt punt 2° in die zin aan te passen.
4. Wat punt 3° van de nieuwe paragraaf 3 betreft, stelt de Raad vast dat het de bedoeling is de vrije keuze zowel voor de werkgever als voor de werknemer te waarborgen tussen papieren maaltijdcheques en elektronische maaltijdcheques.

Hij wijst erop dat de keuze enerzijds een zekere stabiliteit in de tijd moet hebben om organisatorische problemen te vermijden maar dat anderzijds de omkeerbaarheid van de keuze door de werknemer moet gewaarborgd worden met inachtneming van een redelijke termijn.

De Raad is bovendien van oordeel dat de keuze van de werkgever en de werknemer ook tot uiting moet kunnen komen via collectieve regelingen.

Hij stelt daarom voor dat de keuze zou geregeld worden via een collectieve arbeidsovereenkomst op ondernemingsniveau eventueel binnen het kader van een sectorale collectieve arbeidsovereenkomst. Kan een dergelijke overeenkomst niet worden gesloten bij gebrek aan een syndicale afvaardiging of gaat het om een personeelscategorie waarvoor het niet de gewoonte is dat deze door zulke overeenkomst wordt beoogd, dan mag de keuze tussen papieren of elektronische maaltijdcheques geregeld worden door een individuele schriftelijke overeenkomst.

De modaliteiten van de omkeerbaarheid van de keuze en in elk geval de modaliteiten en de termijnen van de verandering van de uitbetalingswijze van de maaltijdcheques moeten worden vastgesteld bij collectieve arbeidsovereenkomst op ondernemingsvlak eventueel binnen het kader van een sectorale collectieve arbeidsovereenkomst of in het arbeidsreglement wanneer de keuze tussen papieren of elektronische maaltijdcheques geregeld is door een individuele overeenkomst.

Indien er geen collectief akkoord noch een regeling in het arbeidsreglement is over de modaliteiten van omkeerbaarheid van de keuze, dient als suppletieve regeling voorzien te worden dat de werknemer en de werkgever een terugkeerrecht hebben op voorwaarde evenwel dat hun keuze minstens voor drie maanden geldt.

Gelet evenwel op de specifieke situatie van de sector voor uitzendarbeid stelt hij voor om voor die sector te voorzien dat zowel de keuze als de modaliteiten van de omkeerbaarheid van de keuze enkel kunnen geregeld worden binnen het kader van een voorafgaande sectorale collectieve arbeidsovereenkomst.

De Raad stelt voor om punt 3° van de nieuwe paragraaf 3 in hierboven vermelde zin aan te passen.

5. De Raad wenst voorts volgende bijkomende voorwaarden in het koninklijk besluit in te voegen :

- a. Het gebruik van de elektronische maaltijdcheques mag geen bijkomende kosten voor de werknemer teweeg brengen behalve in geval van diefstal of verlies onder de voorwaarden vast te stellen bij collectieve arbeidsovereenkomst op sectoraal of op ondernemingsvlak of in het arbeidsreglement wanneer de keuze tussen papieren of elektronische maaltijdcheques geregeld is door een individuele overeenkomst.

Bij gebrek aan collectieve arbeidsovereenkomst of regeling in het arbeidsreglement, dient ook bij diefstal of verlies het beginsel van kosteloosheid voor de werknemer te gelden. Het beginsel van kosteloosheid geldt eveneens voor de gewone vervanging van de elektronische kaart ingevolge slijtage of verstrijken van een eventuele vervaltermijn of wanneer de kaart buiten het opzet van de werknemer niet meer bruikbaar is.

- b. Naar analogie van artikel 2, 2° van het koninklijk besluit van 5 maart 1986 houdende nadere regelen betreffende de uitbetaling van het loon in giraal geld waarbij voorzien wordt dat het loon aan de werknemer geacht wordt aan de werknemer uitbetaald te zijn de dag waarop de bankrekening of de postrekening van de werknemer gecrediteerd is, zou er moeten bepaald worden dat voor de toepassing van de regels die inzake overhandiging aan de werknemers zijn voorzien in art. 19bis, § 2, 2°, tweede lid van het Koninklijk Besluit van 28 november 1969 de elektronische maaltijdcheques geacht worden aan de werknemer te zijn toegekend op het ogenblik dat de maaltijdchequerekening van de werknemer gecrediteerd is.

6. Tenslotte vraagt de Raad in punt 4° van de nieuwe paragraaf 3 van het koninklijk besluit in een juridische basis te voorzien waarbij aan de Minister bevoegd voor Sociale Zaken de bevoegdheid wordt verleend om na advies van de Nationale Arbeidsraad een algemeen protocol uit te werken waarin een aantal beginselen worden opgenomen die moeten nageleefd worden door de verdelers van elektronische maaltijdcheques om erkend te worden, alsmede te voorzien dat de inwerkingtreding van het koninklijk besluit gekoppeld wordt aan de inwerkingtreding van het algemeen protocol.

C. Essentiële randvoorwaarden voor de invoering van elektronische maaltijdcheques

De Raad wenst naar aanleiding van het advies over het ontwerp van koninklijk besluit de aandacht te vestigen op een aantal essentiële randvoorwaarden waarmee volgens hem in elk geval moet rekening gehouden worden bij de invoering van elektronische maaltijdcheques. Deze betreffen enerzijds voorwaarden op te nemen in het protocol met de uitgiftebedrijven en anderzijds voorwaarden die een tussenkomst van de wetgever vergen. De randvoorwaarden die door de Raad worden gevraagd moeten los worden gezien van de eventuele aanvullende randvoorwaarden die de betrekkingen tussen de uitgiftebedrijven en de handelaars moeten regelen.

Het betreft onder ander volgende punten :

1. De ter beschikkingstelling van de elektronische maaltijdcheques aan de werknemers moet blijven gebeuren volgens de regels die inzake overhandiging aan de werknemers zijn voorzien in art. 19bis, § 2, 2°, tweede lid van het Koninklijk Besluit van 28 november 1969 en mag bijgevolg niet afhankelijk worden gesteld van de voorafgaande betaling aan de verdeler van de elektronische maaltijdcheques door de werkgever.
2. In de afspraken met de uitgiftebedrijven dient voorzien dat de invoering van de elektronische maaltijdcheques geen bijkomende kosten mag teweeg brengen voor de werknemer : de kaart, het gebruik van de terminal, de consultatie van het saldo, de rekeninguittreksels, het card-stopsysteem enz. moeten hem kosteloos ter beschikking gesteld worden.
3. Er moet ook met de uitgiftebedrijven afgesproken worden om te zorgen voor een zo groot mogelijke transparantie van het systeem voor de werknemer. De werknemer moet de inhoud van de portefeuille van de elektronische maaltijdcheques kunnen raadplegen. Hij moet een detailoverzicht hebben van het aantal maaltijdcheques dat hem werd toegekend, het aantal nog geldige maaltijdcheques, de geldigheidsduur van de maaltijdcheques en het aantal vervallen of gebruikte maaltijdcheques en zou over de mogelijkheid moeten kunnen beschikken om rekeninguittreksels gratis op te vragen.

4. De beveiliging van de kaart moet gewaarborgd worden : er moet een pincode voor het gebruik van de kaart voorzien worden en een snelle en eenvoudige mogelijkheid van blokkering van de kaart bij verlies of diefstal (card-stop systeem) met automatische aanmaak van een nieuwe kaart binnen een kort tijdsbestek (om verval van de maaltijdcheques te voorkomen).
5. De bescherming van persoonsgegevens moet verzekerd worden.
6. Het "first in first out" -principe moet gewaarborgd worden zodat de oudste maaltijdcheques steeds eerst worden gebruikt.

Voorts wenst de Raad dat er een oplossing wordt uitgewerkt bij overlijden van de werknemer (de nog geldige elektronische maaltijdcheques moeten volgens de Raad aan de rechtmatige erfgenamen kunnen worden toegekend) en dat er ook aan de minister van Justitie gevraagd wordt om het Gerechtelijk Wetboek aan te passen zodat er noch op de papieren maaltijdcheques noch op de elektronische maaltijdcheques een beslag kan worden gelegd.

Tot besluit herinnert de Raad eraan dat dit advies past in het kader van de eerste fase van de consultatiemethode wat betekent dat hij nog dient geraadpleegd te worden over de verdere stappen die genomen moeten worden voor de invoering van een systeem van elektronische maaltijdcheques zoals over het ontwerp van algemeen protocol waarin een aantal beginselen worden opgenomen waaraan verdelers van maaltijdcheques moeten voldoen.
